

*Associació Portants del Crist Jacent
de la Congregació de la Puríssima Sang*

LLEIDA

PREGÓ D'EN JORDI CURCÓ EN LA COMMEMORACIÓ DEL 60è ANIVERSARI DE LA BENEDICCIÓ DEL CRIST JACENT DE LA CONGREGACIÓ DE LA SANG

És un goig per a mi ser avui aquí, en aquesta estimada església de la Sang convidat per l'Associació de Portants del Crist Jacent, per tal de commemorar tots plegats el 60è aniversari de la benedicció d'aquesta venerada imatge. Una celebració que els Portants, amb bon criteri, han volgut incloure en les activitats de l'Obert Centre Històric, coordinat per la Paeria, on tot el teixit associatiu que viu i treballa en el Centre Històric de Lleida, com la Congregació de la Sang, obre les seves portes, tot organitzant diverses activitats, que tenen com a objectiu donar-se a conèixer a la resta de la ciutat i alhora, fer més present i viva la realitat diversa del nostre Centre Històric.

Així ho feu també vosaltres, la Congregació de la Sang. Obrint de bat a bat les portes de la vostra institució i sortint al carrer, com ahir a la tarda ho va fer l'esquadra Romana dels Armats, tot commemorant els seus 260 anys de "compromís amb Lleida", en un brillant i aplaudit "Pasacalle" com diem nosaltres els lleidatans, pels carrers del barri antic. Per molts anys Armats de la Sang!!!!

Aquesta tarda toca el torn als Portants del Crist Jacent, que no han volgut que el 60è aniversari de la benedicció de la seva imatge titular, passés de llarg, sense commemorar dita efemèride, que ho és. Alhora tot aprofitant l'avinentesa, donar-se a conèixer com a col·lectiu i posar en valor la imatge del Crist Jacent, que és en definitiva la que us aplega com a grup de portants, unint sentiments, creences i estima per la nostra ciutat. Perquè amics, el Crist Jacent no és solament el Crist Jacent de la Sang, que ho és; ni dels portants, que també; és el Crist Jacent de la ciutat de Lleida.

Una imatge que forma part intrínseca de les celebracions populars de la nostra Setmana Santa, la de Lleida. amb la seva història i tarannà propi, que la fa diferent a altres. Una imatge que és, o almenys així caldria considerar-la, com la principal i imprescindible en una de les processons dels dies sants en els que els cristians commemorem la passió, mort i resurrecció de Crist, la processó del Sant Enterrament o del "Sant Anterro", com diem els lleidatans.

Cal recular a mitjans del s. XVII, quan era la Paeria la institució que organitzava en la nostra ciutat la Processó del Sant Enterrament, mitjançant una entitat religiosa anomenada "l'Escola de Crist", que tenia la seva seu a l'antic Hospital de Santa Maria. La processó, molt senzilla, es reduïa al Guió que l'encapçalava, els gremis amb les seves capes i vestimentes pròpies i els confreres, components de l'Escola de Crist, amb "vesta" i atxes, acompanyant la imatge del Sant Crist. No sabem si es tractava d'un Crist Crucificat o un Crist Jacent.

En aquell mateix segle XVII ensopeguem amb els inicis de la Congregació de la Sang, coetània sembla ser amb l'Escola de Crist. Els estimats i recordats historiadors Romà Sol i Carme Torres, també congregants de la Sang, en el llibre "Una història més que centenària. La Congregació de la Sang de Lleida", obra que hauria de ser el llibre de capçalera de tot bon congregant de la Sang, presentada en aquesta mateixa església el 2 de març de 1993; jo vaig tenir el goig d'assistir-hi; davant de la manca de documentació històrica que ens aporta la data de la fundació de la Congregació, afirmen que es provada la seva existència ja l'any 1677. És a dir, la congregació té almenys 366 anys de vida.

L'any 1718 desapareix l'Escola de Crist. El seu buit l'omple per una banda la Congregació de la Puríssima Sang i per l'altra la Venerable Congregació de Nostra Senyora dels Dolors, que es funda el mateix any de la desaparició de l'Escola de Crist, concretament el 20 de maig del 1718. És a partir de la desaparició de l'Escola de Crist que la Sang, amb la seva seu originària també a l'església de l'Hospital de Santa Maria, es farà càrrec de l'organització de la Processó del Sant Enterrament, cosa que ha continuat fent fins avui.

La congregació té la seva seu des de l'any 1803, quan l'adquireix en propietat, en aquesta antiga església que fou de l'ordre dels Antonians, introductors a Lleida de la devoció a Sant Antoni Abat, patró dels animals del camp i de la nostra pagesia i copatró alhora de la Congregació de la Sang. La seva imatge, amb el popular "porquet" ens presideix des de la balconada superior, com a titular de l'església. Voldria fer ara un parèntesi, per tal d'agrair i valorar la tasca pastoral que han fet i continuen fent-ho els pares Jesuïtes en aquesta església, de la que en tenen cura des de la seva arribada a Lleida l'any 1925. Molt especialment l'entusiasme que sempre ha demostrat «l'hermano» Andrés Guzman per tenir-la sempre pulcra i com ha estimat i estima la nostra Processó de la Sang.

D'aquest temple surt cada Divendres Sant a la nit, la Processó del Sant Enterrament de Nostre Senyor Jesucrist. De tot plegat celebrem també 210 anys. La processó però, havia pres força anys abans, concretament el 1753, enguany ha fet 260 anys (un altra efemèride); quan la Congregació convida als gremis de la ciutat a participar en el Sant Enterrament amb nous passos o tabernacles, que en definitiva són unes carrosses amb rodes, que han de ser arrossegades pels seus portadors i on es col·loquen les diferents imatges, amb les quals el poble ha volgut representar i alhora reviu, cronològicament, els principals misteris de la Passió i mort de Jesús, mitjançant una escenificació plàstica i artística alhora, pas a pas, d'aquí la paraula "passos".

La Sang, en aquella processó del 1753, es faria càrrec del Guió, del Sant Sepulcre i dels Armats que surten per primera vegada. Heu sentit bé, del Sepulcre que és el mateix que dir el Crist Jacent. Ja aleshores els congregants de la Sang entenen que aquell Crist mort, en expectació de la Resurrecció, era de fet la imatge imprescindible i més important per la processó del Sant Enterrament. Sembla ser que tot fou possible per la voluntat dels lleidatans de dignificar la seva processó del Divendres Sant i mercès a un acord de la Congregació de la Sang amb diverses entitats gremials de la ciutat: els fusters, cerers, ferrers, adobadors, sabaters...que assumiren la construcció dels passos i l'erecció de les seves respectives confraries.

El Divendres Sant de l'any 1753 fou el 20 d'abril. La processó que ja oficialment s'anomenava del Sant Enterrament, sortí de l'església de l'Hospital de Santa Maria, encapçalada pels novells i flamants "Armats", amb els gremis, passos, vestes i penitents. Els dergues acompanyaren en la processó el Sant Sepulcre, amb el Crist Jacent. ¿Fou aquesta la primera vegada que s'incorporà a la processó?, no ho sabem, però sí que podem dir que almenys tenim constància de que Lleida tenia Crist Jacent fa 260 anys. Sabem també que l'any 1883 la Congregació encomana a l'escultor Ramon Corcelles, autor dels retaules de la Catedral Nova, un nou Sant Sepulcre pel Crist Jacent, que necessitava 6 portadors, que cobraven 39 rals cadascú d'ells.

La processó va anar creixent en participació i fervor popular, era la "més llarga i lluida", diuen les cròniques, en comparança amb la dels Dolors. En la del Diumenge de Rams hi predominava la pagesia, en la del Divendres Sant els menestrals i botiguers. No tenia potser tants tabernacles com la dels Dolors, que en tenia set, però el "plat fort" en el Sant Enterrament, si perdoneu l'expressió, era sens dubte el Crist Jacent, acompanyat darrera per la imatge de la Solitud de Maria, que tancava la processó.

A més a més, per disposició oficial, al Sant Enterrament era obligada la presència de la tropa de l'exèrcit amb banda de música, amb quatre soldats que juntament amb quatre armats, feien guàrdia d'honor al Crist Jacent, amb els fusells a la "funerala", en senyal de dol.

Tot plegat va sucumbir el 1936 a les flames de la Guerra Civil, que amb el seu caràcter antireligiós i destructor, va fer desaparèixer tot el patrimoni de la Congregació: els antics tabernacles i les preuades i venerades imatges de la processó, com el Crist Jacent i la Soledad.

També l'església de la Congregació, la que ens acull avui fou saquejada i encara que fou la única església de Lleida a la que no s'hi calà foc, sí foren cremats tots els seus altars, imatges, ornaments i objectes de culte. És indubtable que el temple el salvà la seva original estructura basilical, amb una balconada superior, que el feia útil per altres usos. Així, durant tot el temps de la guerra es convertí en arxiu, hemeroteca i magatzem. Mercès a aquesta circumstància, es va poder salvar aquest magnífic sostre de fusta, obra d'Hermenegild Jou, fervent congregant, que tallà l'any 1880.

Passada la Guerra, la congregació va refer-se d'aquella ensulcida. En la Setmana Santa de l'any 1939 torna a sortir la processó del Sant Enterrament, molt senzilla, amb una sola imatge, el Sant Crist Crucificat. L'any següent, el 1940, s'incorpora a la processó la imatge de la Soledat, col·locada en un tabernacle dissenyat per l'arquitecte Manuel Casas Lamolla i tallat per Ramon Borràs. La imatge de la Verge fou un encàrrec d'Àngel Roure en nom de la família Balius, que l'ofrenà a la Congregació.

A la processó li faltava però un element essencial diria jo, per anomenar-se Sant Enterrament, aquest era el Sant Sepulcre. No s'aconseguí fins la processó de l'11 d'abril de 1942. El costejà la congregació, era la imatge del Crist Jacent, molt senzilla i d'autor desconegut, col·locada en una urna de fusta tallada i vidre, damunt d'un tabernacle portat amb rodes. En una fotografia antiga d'aquell any veiem que davant el tabernacle se situaven dos homes, vestits de Josep d'Arimatea i Nicodemus amb el Sant Llençol on es podia llegir el text bíblic de sant Joan, en llatí, com s'estilava aleshores: "Llavors van prendre el cos de Jesús i l'amortallaren amb un llençol, juntament amb les espècies aromàtiques, tal com és costum d'enterrar entre els jueus".

Aquest Crist Jacent, amb la seva urna de fusta i vidre va figurar en la processó durant deu anys fins l'any 1953, quan la junta de la Congregació decideix fer-ne un de nou i encomana l'obra, per tractar-se de la imatge més important de la Processó, a un reputat escultor català.

Què se'n feu de l'anterior? No en sabem el motiu, o almenys jo el desconec, la Congregació va cedir-lo al poble del Tormillo, proper a Sariñena a la província d'Osca i aleshores encara pertanyent a la diòcesi de Lleida. Com a curiositat, dir-vos que la porta principal de l'antiga església romànica de Sant Martí, al rovell de l'ou del nostre barri antic, procedeix d'una antiga ermita del poble del Tormillo, que el bisbe Messeguer va fer traslladar a Lleida per salvar-la i que ara ells reclamen. Potser nosaltres hauríem de reclamar-los el Sant Sepulcre, oi?

L'escultor Josep Viladomat i Massanes

¿Qui era aquell reputat escultor català a aquí la Congregació de la Sang encomana el Crist Jacent? Josep Viladomat i Massanes, fill de Manlleu on va nèixer el 1899, considerat com un dels més destacats escultors catalans de la seva generació. Obres seves són la coneguda estàtua de Pau Casals tocant el violoncel, ubicada a l'entrada del parc del Turó de Barcelona, de la qual en tenim una reproducció a la plaça Pau Casals de Lleida. D'ell és també el monument al pintor Fortuny de Reus; de la coneguda escultura de la dona ajupida ubicada a la plaça Catalunya de Barcelona; de l'escultura de Raquel Meller, col·locada a l'avinguda del Paral·lel i de l'escultura de l'Avi del Barça, ubicada davant la façana de la Masia del Club de Futbol Barcelona.

De les seves obres religioses, poques però, destaca la imatge de Sant Ot, que presideix la parròquia de Sant Ot de Barcelona; l'escultura en bronze de Sant Francesc d'Assís, del monestir de Montserrat; l'escultura policromada de la Pietat, de la capella dels Dolors del monestir de Sant Joan de les Abadesses, a Girona i el Crist Jacent de Lleida. Viladomat, que s'exilià a Andorra durant la Guerra Civil, morí a Escaldes Engordany el 3 de juny de 1989, als 90 anys.

Amb aquesta nova talla, la darrera que s'incorpora a la Processó del Sant Enterrament, la Setmana Santa de Lleida veu ampliat el seu patrimoni artístic i religiós, on s'apleguen, a banda dels conjunts escultòrics de l'Escola d'Olot com són el Sant Sopar, l'Oració a l'Hort de les Oliveres o el Davallament de la Creu; imatges de grans i reputats escultors, com el reusenc Modest Gené i Roig, mort a Guinea l'any 1983 i nascut a Reus el 5 de novembre de 1914, del qual celebrarem el Centenari del seu naixement.

Modest Gené és l'autor del grup escultòric del Calvari, anomenat "Ecce Filius Tuus" executat l'any 1943 per encàrrec de la Confraria dels Congregants Marianes i que podem contemplar en una capella lateral de la Catedral Nova. L'any següent, el 1944 el mateix escultor tallarà la magnífica imatge de la Soledat, titular de la Congregació de la Sang, "La Soledat de la Sang", per a ser vestida amb l'antic mantó negre de l'any 1928, brodat en fil d'or per la Casa Jorba de Barcelona, costejat per subscripció popular i que es va poder salvar de les flames de 1936. Imatge que substituirà a la primera que la família Balius havia regalat a la congregació el 1940 i que per diverses circumstàncies, no havia agradat.

Seria interessant amics de la Sang, recuperar també de la memòria aquest important escultor tot commemorant el Centenari del seu naixement. Crec que és just i necessari fer-ho, per tal d'homenatjar i recordar a aquets reputat escultor reusenc que deixà a Lleida singulars obres d'art de la nostra Setmana santa i d'altres com la magnífica talla de Sant Joan Baptista que presideix l'altar major de l'església de Sant Joan de Lleida.

- L'any 1948, l'escultor Josep Camps i Arnau, esculpeix per la Confraria de la Col·laboració Claretiana, la impressionant talla de Maria al Peu de la Creu que s'incorpora a la processó.

- L'any 1949, l'escultor Joan Mayné Torras, que anys després seria l'autor del retaule major del Santuari de Torreciudad (Osca), executa la talla del Crist de la Flagel·lació, per la Confraria dels Excautius de la Mercè.

- L'any 1950, l'escultor fill de Torrefarrera Jaume Perelló Miró, realitza el pas de l'Ecce Homo, per la Confraria de la Sanitat, els metges. Representa l'escena en la qual Jesús és mostrat al poble com a Rei dels Jueus.

El mateix any l'escultor lleidatà Jaume Gort, executà el grup escultòric de la Fugida a Egipte, segon dolor de la Mare de Déu i conegut popularment com "La Somereta" per a la Confraria dels Xofers, que desfila tots els anys en la processó dels Dolors, el Diumenge de Rams. Processó que compta també amb la talla de la Verge dels Dolors, obra de l'escultor barceloní Josep Companys (1944).

Josep Viladomat, Modest Gené, Josep Camps, Joan Mayné, Josep Companys, Jaume Perelló i Jaume Gort, són els noms d'una relació de reputats escultors que han deixat a la nostra ciutat aquest magnífic patrimoni escultòric, artístic però per damunt de tot religiós, que ha configurat la nostra Setmana Santa i que hem de donar a conèixer, a fi de posar-lo en valor per tal d'estimar-lo tal i com es mereix.

Són aquestes imatges, aquestes talles que jo anomeno les "Icones de la Passió", les "icones" de la Setmana Santa de Lleida que cal posar en valor també des d'aquest aspecte artístic i patrimonial. Seria bo, faig avui un suggeriment públic tot i que ja en altres ocasions ho he fet en privat, aplegar en una exposició extraordinària tot aquest important patrimoni d'art religiós de la nostra Setmana Santa....ho deixo damunt la taula.....vosaltres congregants de la Sang i també dels Dolors teniu la paraula...

Tancat aquest parèntesi, on he fet referència a aquestes icones de la Passió del Senyor, recuperem de nou el nostre Crist Jacent, que n'és una d'elles i molt important i jo diria la que dona sentit a totes les altres icones. Contemplem-lo, admirem el seu realisme, esveltesa artística i plàstica. És, en definitiva, una gran obra de la imatgeria catalana.

El Crist Jacent fou costejat, com era costum en aquells anys, pel governador civil d'aleshores Josep Pagès Costart, qui en feu ofrena a la Congregació de la Sang, perquè presidís la Processó del Sant Enterrament. Fou beneïda la talla en aquest temple el 31 de maig de l'any 1953, fa 60 anys, pel bisbe Aurelio del Pino Gómez, actuant de padrins l'alcalde Blas Mola i la seva esposa Josefina Palmés.

Tot i que en un principi s'aprofità el tabernacle del Sant Sepulcre per dipositar-hi en ella la nova imatge del Crist Jacent, la seva incorporació comportà un canvi substancial a la processó. Per fer-ho possible, la Congregació, a iniciativa del congregant i membre de Junta Sr. Sanjuan, fa encàrrec l'any 1960 a l'artista lleidatà Miquel Roig i Nadal, també congregant, d'un esbós per construir uns baiards, que encara avui sostenen la imatge del Crist Jacent, a mena de senzill llit mortuori cobert amb un llençol blanc. Roig Nadal donà al conjunt el seu particular estil artístic, innovador i molt sobri, a la vegada que solemne i elegant, molt adient també a l'estil de la nostra processó.

Durant molts anys fou el mateix pintor, qui amb l'ajut de la seva esposa i fills, tenia cura de preparar-lo per la processó i guarnir-lo amb un senzill centre de roses vermelles, col·locat amb molt de gust i major delicadesa als peus de la imatge. Com em deia ell cada Divendres Sant: "Aquest Crist, Jordi, no necessita res més que un pom de roses vermelles als seus peus, res més i han de ser roses vermelles -deia ell- com a símbol de la Sang vessada per Crist en la seva Passió i Mort".

Fou així doncs que el Crist Jacent, a partir de l'any 1961 esdevingué també el primer pas portat a espatlles de la nostra Setmana Santa. I fou també aleshores, que d'alguna manera nasqué el que avui és el Cos de Portants. La majoria d'ells pertanyien als anomenats Cursillistes de Cristiandat, "els de Colores", els anomenàvem els lleidatans pel seu himne que els aplegava: "De colores se visten los campos en la primavera...". Un actiu moviment floreix en aquells anys 60, molt coneguts també per haver organitzat durant molts anys el Retiro Extraordinario que tenia lloc a la Seu Vella.

Els portants i alhora cursillistes, anaven com en l'actualitat revestits amb una túnica sense cucurulla, però amb la cara tapada i el cap cobert. Primer fou negra, el color de la congregació de la Sang i més tard morada. En un primer moment van ser vuit els portants, però eren insuficients i calia com a pocs el doble, vuit per portar el baiard i altres vuit per poder fer els relleus pertinents. Primerament el Crist Jacent fou escoltat en la processó per l'exèrcit i posteriorment, durant molts anys ho va fer també la Guàrdia Civil. Sis armats de l'Esquadra Romana, han estat també al llarg dels anys, com encara ara succeeix cada Divendres Sant, els seus custodis i escortes durant la processó.

La ja més recent història dels Portants té com a any remarcant el 2006, quan es constitueix oficialment el Grup de Portants del Crist Jacent, sota el lema en llatí: "Ad sepulchrum Christi Custodianbum Congregatum": Units en la custòdia del sepulcre de Crist. Amb estatuts propis, però formant això sí part de la Congregació de la Sang, d'on han nascut i en són tots ells congregants. Actualment el grup supera la trentena de portants i entre ells hi trobem la primera dona "portant" M. Àngels Mestres, filla de l'amic Baudili Mestres.

El Grup té cura de la conservació i custòdia de la imatge del Crist Jacent, de preparar-lo per a la processó i de portar-lo a espatlles, fent els relleus corresponents, amb tres grups de portants i 8 portadors en cada un d'ells, aguantant un pes cadascú d'ells d'uns 50 quilos, ja que el Crist, amb les Baiards, a més a més de les bateries necessàries per il·luminar-lo, pot arribar a pesar prop de 400 quilos.

Els Portants teniu també l'encàrrec de potenciar el seu culte i veneració. Així i des de fa dos anys, procureu exposar-lo a la veneració dels fidels durant la celebració del Quinari de la Sang, com a preparació a les celebracions de la Setmana Santa, en una encertada iniciativa que ha aprofitat molt més el Crist Jacent als fidels i congregants i en definitiva a tots els lleidatans.

L'any 2011 tingué lloc en aquesta mateixa església dins del Quinari, la benedicció de l'estendard o penó dels Portants del Sant Crist, brodat a mà, on podem contemplar l'escut de la Custòdia de Terra Santa o del Sant Sepulcre de Jerusalem i l'escut amb les cinc llagues de la Congregació de la Sang. I avui, en ocasió de la celebració del seu 60è aniversari, al finalitzar l'Eucaristia commemorativa es farà la benedicció i imposició de les noves medalles dels Portants.

Amics Portants del Crist Jacent de la Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist de Lleida, us felicito i us encoratjo a seguir amb l'entusiasme en què viviu l'encàrrec de ser portadors del Crist Jacent pels carrers de la nostra ciutat, el vespre-nit del Divendres Sant. Tanmateix ser portadors del Crist Jacent, tot i l'anonimat de la "vesta", és per damunt de tot una professió pública de fe en Jesucrist, que nasqué de Maria Verge; patí sota el poder de Ponç Pilat, fou crucificat, mort i sepultat i que ressuscità el tercer dia d'entre els morts. En definitiva, portadors des d'aquesta fe que professeu, d'una Bona Nova: "Jesucrist no és el final de res, sinó el principi de tot".

Felicitats congregació de la Sang, pels 210 anys d'aquesta vostra seu, l'església de la Puríssima Sang. Felicitats Esquadra Romana dels Armats de la Sang, pels vostres 260 anys d'encapçalar i obrir pas a la Processó del Sant Enterrament i del vostre "compromís amb Lleida" Felicitats Portants del Crist Jacent, pels 60 anys de la benedicció de la vostra imatge titular.

I felicitats ciutat de Lleida, per voler i saber commemorar aquestes efemèrides que són part de la nostra "història petita", però que és la nostra i ningú ens la portarà a arrabassar.

Deixeu-me per cloure aquesta intervenció, que ho faci, amb una poesia del nostre poeta Josep Estadella i Arnó, que no per coneguda deixa avui de tenir tot el seu sentit i que porta com a títol: «**Ha passat la processó**».

Jordi Curcó i Pueyo
Lleida, 21 de setembre de 2013

Ha passat la processó

Pel recòndit carreró
ha passat la processó
adorant i lluminosa.
Entre un doble mur de gent,
relliscava lentament
en la nit silenciosa.

Com penyora del seu pas
en les ombres ha, romàs
Una càlida alenada:
aspra mescla en l'aire fi
dels blens tous a mig sulsi
i la cera regalada.

S'ha escoltat la multitud
i en la buida solitud
de la nit, encar fulgura
la mirada del Senyor
llampegant en la foscor,
tota blanca i tota pura.

I se sent l'hòrrid llancejà
Dels "armats", carrer enllà,
i perfum de llongues trenes
i de sants morats de peus,
Nicodemus, Cirineus
i doloroses Magdalenes.

Pel recòndit carreró
ha passat la processó:
Fulguresa, remembrança,
tèbia i flonja de l'ahir;
roig encontre en ple camí
de la Creu i de la llança

Josep Estadella i Arnó

Diputació de Lleida

municipis, territoris i tu

**INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS**

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

**Congregació de la Puríssima Sang
Lleida**

